

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli fõrvénykezés és a közjegyzõi gyakorlat számára

Felelős szerkesztő és kiadó: SZEMERJAY-PETRÁN TIBOR Dr. budapesti kir. közjegyző.
KIADJA: A MAGYARORSZÁGI KIR. KÖZJEGYZŐK ORSZÁGOS EGYLETE.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, XIV., Thököly-út 39. Telefon 297—069.

Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egyletének postatakarékpénztári csekkszámhája : 41.951.

A közvégrendelet alakszerüségei élõ jogunkban

különös tekintettel a m. kir. Kuria joggyakorlatára.

Irta: *haraszi Bernolák Imre.*

(Folytatás.*)

4. §. Közvégrendelet felvételére jogosult személyek.

a)

Az 1876:XVI. t.-c. 21. §-a szerint közvégrendeletet közjegyző és kir. járásbíróágok előtt lehet tenni.

Az 1874:XXXV. t.-c. 49. §-a meghatározza azokat az eseteket, amelyekben a közjegyző közvégrendeletet nem vehet fel. (1.)

b)

A szóbanforgó kérdést a Mt. 1839. §-a a következõkben szabályozza:

A közvégrendeletet a kir. közjegyző vagy kir. járásbíróág ítélõbírója előtt, mint hiteles személy előtt lehet tenni.

Kir. járásbíróág ítélõbírója közvégrendelet tételében, csak halasztatlanul sürgős esetben és csak akkor működik közre hiteles személyként, ha a kir. járásbíróág székhelyén kir. közjegyző nincs vagy a kir. közjegyző akadályozva van. Ennek az előfeltételnek hiánya a végrendelet érvényességét nem érinti.

Amint e rendelkezésekből kitünik, a Mt. annyiban kíván változtatni élõ jogunkon, hogy a kir. járásbíróág ítélõbíróját a közjegyző mellett helyettesítõ jogkörrel kívánja felruházni, míg élõ jogunk szerint a járás-

* A cikk első részét e közlõny május havi 5. számában hoztuk.

haraszi Bernolák Imre. A közvégrendelet alakszerüségei élõ jogunkban különös tekintettel a m. kir. Kuria joggyakorlatára. (Folytatás.)

Közlemények.

Halálozás.

A nyugdíjintézet döntõbíróág ülése.

A kolozsvári kamara közgyûlése.

Kamarai közlemények.

Helyettesek összejövétele.

Beszámítás a jelölti gyakorlatra.

Bejelentés az értelmiségi képzésbiztosítóknak.

A nemzetközi jogáskamara berlini ülése.

Magyar-szlovák hitelesítési egyezmény.

Közjegyzői díj vitás hagyatéki végrendeletnél.

Telekkönyvi túlzások.

Szerbiával és Bánáttal szeméttel a jogszabályszöveg.

Külföldi okmányok beszerzése.

Ismételt ranghelybiztosítás iratoka.

Kolozsvári kamara közgyûlése.

Allásközvetítés.

Rendelések.

Joggyakorlat.

Magánjog.

Szerkesztői üzenetek.

V. K. A. dr., Sch. B. dr., v. B. B. dr., N. B. dr., P. B. dr.

biróság előtt ugyanazokban az esetekben és minden korlátozás nélkül lehet közvégrendeletet tenni, mint a kir. közjegyző előtt.

E különbséget azonban az örökhatályú akaratának érvényesülése érdekében jelentékenyen enyhíti az a rendelkezés, hogy a végrendelet érvényes marad akkor is, ha a helyettesítés törvényadta feltételei nem forognak fenn. Ilyen esetben csak az eljáró ítélőbíró felelőssége állhat elő.

c)

I. Szemben a Mt. most ismertetett álláspontjával a kir. Kúria 12. sz. döntvénye szerint a kir. járásbírók közvégrendeletek felvételére kivétel nélkül jogosultak. (2.)

Ez az álláspont világosan folyik a Vt. idézett 21. §-ából, de vitássá tette ezt a közjegyzői törvény novellájának (1886:VII. t.-c.) 9. §-a, amely a Kt. 25. §-ától eltérően újból szabályozta azokat az eseteket, amelyekben a közjegyzőt a kir. járásbíró vezetője helyettesíti, negyedik bekezdésében pedig elrendelte, hogy „ezen eseteken kívül a járásbíró vezetője semmi nemű közjegyzői teendőt nem végezhet.“

A kérdés ilyen újabb szabályozása folytán tehát felmerült az a kérdés, hogy — miután a Novella 9. §-a közvégrendelet tételét külön nem említi fel, — vajjon kiterjed-e a szóbanforgó tilalom a közvégrendeletekre is?

A kérdés jogosult volt, mert a kir. Kúria 1884. április 3. napján hozta meg a 12. döntvényt; közelfekvő volt tehát az a feltevés, hogy a később hozott Novella idézett rendelkezése hatályon kívül helyezi — ellentétes álláspontjával — a döntvényt.

Többen ezt a felfogást vallották. Kern mint vitán kívül álló jogszabályi adja elő, hogy „a közjegyzői Novella 9. §-a csak kivételes esetekben engedi közvégrendelet tételét a járásbíró előtt; ekkor a járásbíró mint a közjegyző helyettese szerepel.“ (3.)

Az igazságügyminiszter már 1891-ben állást foglalt a Novella 9. §-ának ilyen értelmezése ellen. (4.)

S valóban csak a Novella félreértésének lehet tartani azt a felfogást, mintha az a járásbírók közvégrendelet felvételére vonatkozó önálló és a közjegyzői hatáskörtől független jogát megszüntetni és őt csak a közjegyző kivételes esetekben való helyettesítésére feljogosítani kívánta volna. Az 1886:VII. t.-c. 9. §-a ugyanis csak a Kt. 25. §-át módosította, *de érintetlenül hagyta a Vt. 21. §-át*, amely a közvégrendeletek felvételére egyaránt és egyenlő jogosultsággal hatalmazta fel a közjegyzőt és a járásbírókat. A Kt. módosítása tehát csak azokra a teendőkre vonatkozott, amelyek a közjegyző *kizárólagos* hatáskörébe tartoznak, de nem csorbította kir. járásbíróknak a Vt. 21. §-án nyugvó, a közjegyzővel azonos jogkörét.

Ennélfogva a bírói gyakorlat is a 12. sz. döntvény változatlan fenntartása mellett foglalt állást.

A 266. E. H.-nak e kérdésben elfoglalt határozott álláspontja a következő (5.):

A kir. járásbírók közvégrendeletek felvételére az 1886:VII. t.-c.

9. §-ában foglalt rendelkezésre tekintettel is kivétel nélkül jogosítvák, s így a járásbíró által felvett közvégrendeletnek érvényességéhez nem szükséges, hogy a közjegyző akadályoztatása vagy a végrendelet halasztatatlansága volt a jogszabályok szerint kötelező.

E határozat indokolásában egyebek közt kifejti a kir. Kúria, hogy a kir. járásbíróknak ezt a hatáskörét nem szüntette meg az 1886:VII. t.-c. 9. §-a, mert e §-a szerint olyan teendőket, amelyek kizárólag a közjegyzői hatáskörébe tartoznak, a járásbíró csak a közjegyző akadályoztatása esetén és helyettese nem léte esetében és csupán annyiban láthat el, amennyiben azok halasztást nem tőrnek; ezen teendőknél tehát a járásbíró csak az akadályozott közjegyzőt helyettesítheti, holott a közvégrendeletek felvétele az 1876:XVI. t.-c. 21. §-a szerint a járásbíróknak is hatáskörébe tartozik, minélfogva közvégrendelet készítésénél a járásbíró nem mint a közjegyző helyettese, hanem saját hatáskörében jár el, amiből következik, hogy a járásbírók közvégrendeletek felvételére kivétel nélkül jogosítvák.

II. Felmerült a gyakorlatban az a kérdés, *érvényes-e a közvégrendelet, ha azt nem maga a kir. közjegyző, hanem a helyettese veszi fel?*

Tekintettel arra, hogy a közjegyző helyettese a kir. közjegyző helyettesítésében annak teljes jogkörét gyakorolja, a kérdésre helyesen csak *igenlő* választ lehet adni. Ehhez képest közömbös az, vajjon maga a közjegyző a végrendelet idején teendőinek ellátásában gátolva volt-e s azért nem vett részt az ügymenetben, vagy pedig nem.

Ennek a felfogásnak megfelelően állapította meg a kir. Kúria, hogy a közjegyzői kamara helyettes kirendelése esetében a kir. közjegyzői minőségben a helyettes járhat el és e tekintetben közömbös az, hogy a közjegyző az eljárás alkalmával tényleg akadályozva volt-e a közjegyzői teendők ellátásában. (6.)

Ennek az elvi felfogásnak következménye az a bírói határozat is, amely szerint nem érinti a közvégrendelet érvényességét, ha az okiratot a közjegyző szerkeszti meg és az ügymenetet a helyettes bonyolítja le. (6.)

III. A 12. sz. döntvény szerint a járásbírók a közvégrendeletek felvételénél a *Kt.-ben előírt módon kötelesek eljárni* és csak az okirat külalakját illetőleg tartoznak a bíróságokra nézve fennálló szabályokat alkalmazni. (7.)

Az 1886:VII. t.-c. 9. §-a szerint a járásbíró a közjegyző helyett végzendő teendőknél mindazon szabályokat megtartani köteles, amelyekre a közjegyző a Kt. és novellája szerint köteleztetik.

Ebből a rendelkezésből Zalán Kornél (8.) azt következteti, hogy ez idő szerint már a közvégrendelet külső formája tekintetében is a közjegyzői szabályok irányadók, a kir. járásbírók számára. (9.)

Ez a felfogás szerény nézetünkkel ellenkezik. A járásbírók előtt felvett közvégrendeletek érvényességét ugyanis nem érinti, ha az okirat külső alakjánál nem a közjegyzőre, hanem a bíróságra irányadó szabályokat alkalmazták. Ezt az álláspontot ugyanazok a körülmények indokolják, melyek a kir. Kúriát a 266. E. H. meghozatalánál a 12. sz. döntvény hatályának fenntartására vezették, mert a járásbíró a közvégrendelet fel-

vételénél nem a közjegyző helyettesítésében, hanem saját, törvényadta önálló hatáskörében jár el.

Jegyzetek a 4. §-hoz: 1. Ezt az utóbbi kérdést a következő §-ban tárgyaljuk, 2. P. H. T. 265. sz., 3. I. m. 392. l., 4. 36736/1891: I. M., 5. 2699/1909. P. H. T. 266., 6. 7917/1928. J. H. V. 170., 7. P. H. T. 265. sz., 8. I. m. 341. l., 9. Zalán is elismeri azonban, hogy „a maga teljességében ... mégsem vihető keresztül az a tétel, hogy a végrendelet felvétele terén a közjegyzői szabályok a járásbíróra minden tekintetben irányadók.“

5. §. A közjegyző közreműködését kizáró okok.

a)

A Kt. 49. §. szerint:

A közjegyző, mint ilyen nem járhat el oly ügyekben:

a) amelyekben személyesen van érdekelve;

b) amelyekben felesége vagy jegyese, fel- vagy lemenő ágbeli rokonai, továbbá oly személyek vannak érdekelve, akik vele legalábbis másodiziglen oldalrokonságban, első izigleni sógorságban, fogadott szülei, vagy fogadott gyermeki viszonyban állanak;

c) azon személyek ügyeiben, akik gyámsága vagy gondnoksága alatt állanak;

d) azon ügyekben, melyekben mint bíró, ügyvéd vagy megbízott közreműködött.

Oly közjegyzői okirat, amely a 49. §-ban előírt kellékeknek meg nem felel, a Kt. 68. §-a szerint közokirat erejével nem bír.

Ha tehát a közjegyző a fentebb elősorolt esetekben vesz fel végrendeletet, azt közvégrendeletnek tekinteni nem lehet. Hogy az ilyen okirat mennyiben tekinthető érvényes írásbeli magánvégrendeletnek, azt a Vt. 5. és köv. §-ai határozzák meg.

A Kt. 73. §-a szerint a 49. §-ban érintett viszonyok az ügymenetnél esetleg közreműködő másik közjegyzőre nézve is kizáró akadályt képeznek.

b)

A Mt. 1840. §-a a következően kívánja rendezni e kérdést:

A közvégrendelet tételében oly személyen felül, aki végrendeleti tanu sem lehet, hiteles személyként nem működhetik közre:

1. A végrendelkezőnek házastársa, ivadéka, előde, testvére, a végrendelkező házastársának ily rokona vagy ily rokonának házastársa;

2. a végrendelkezőnek gyámja vagy gondnoka.

A Mt. e rendelkezései lényegileg csak abban térnek el a mai élő jogtól, hogy az a közjegyző ténykedését oly ügyekben is kizárja, amelyekben, mint bíró, ügyvéd vagy megbízott közreműködött.

c)

I. A joggyakorlat szerint a közjegyző nem járhat el ugyan olyan ügyekben, amelyekben személyesen érdekelve van, de egymagában az a

körülmény, hogy örökhagyó a közjegyző végrendeletének végrehajtójául nevezte ki és részére tiszteletdíjat állapított meg, a közjegyző érdekelttségét nem állapítja meg. (1.)

Hasonlóképen nem érdekelt az a közjegyző, aki a végrendeletben meghatározott összeget nem hagyományként, hanem fáradozásának tiszteletdíjaként kapta, vagy ha díjazás nélkül nevezik ki végrendeleti végrehajtóvá. (2.)

Ellenben érdekeltnek kell tekinteni azt a közjegyzőt, akit az örökhagyó nemcsak végrendeleti végrehajtóvá nevezett ki, hanem akinek hagyományt is rendelt. (3.)

II. Ha a közjegyzőre nézve a 49. §. szerint valamely kizáró ok forog fenn, úgy a közvégrendelet érvényességét, illetőleg közokirati jellegét csak egy másik közjegyző közreműködésével lehet biztosítani, amit a Kt. 73. §-a kifejezetten megenged. (4.) Erre a másik közjegyzőre nézve, hogy érvényes közvégrendeletet vehessen fel, természetesen nem állanak fenn a 49. §-ban felsorolt viszonyok.

III. Az eljáró járásbíró tekintetében a törvény külön kizáró okot nem állapít meg. A Mt. 1840. §-a általában a „hiteles személyről“ szól. A jogi helyzet azonosságánál fogva a dolog természete szerint a törvény analogiájára élő jogunkban a közvégrendeletet felvevő járásbíróra is irányadók a 49. §. rendelkezései.

Jegyzetek az 5. §-hoz: 1. 106/1899. Grill. II. 477., 2. 106/1899. Zalán I. m. 343. l., 3. 8936/1887. P. T. XIV. 170., 4. 8936/1887. P. T. XVI. 187.

6. §. A végrendelkező személyazonosságának megállapítása.

a)

A Kt. 70. §-a szerint a közjegyzőnek, ha az előtte tárgyaló feleket személyesen nem ismeri, azok azonosságáról magának két előtte ismert tanú vagy egyéb teljes hitelt érdemlő adatok által meggyőződést kell szereznie.

Ha a tárgyalásnál egy másik közjegyző is részt vesz, elégséges, ha a felek mindegyike egyik közjegyző előtt ismeretes.

A 79. §. c) pontja szerint a közjegyzői okirat bevezetésének, illetőleg záradékának magában kell foglalnia azt a megjegyzést, hogy a közjegyző a feleket személyesen ismeri, vagy hogy mi más módon szerzett meggyőződést a személyazonosságáról.

A 82. §. szerint a közjegyző által felveendő végrendeletek tekintetében, minden, a közjegyzői okiraatra előszabott kellék szükséges.

A személy azonosságáról szóló meggyőződés és annak az okiratban történő tanúsítása tehát a közvégrendelet egyik alaki kelléke.

b)

A Mt. 1841. §-a szerint a hiteles személynek, mielőtt közokiratba foglalná vagy foglaltatná a végrendelkezőnek vele közölt végakarátát, ugyancsak meg kell győződnie a végrendelkező személy azonosságáról.

A Kt. fentebb idézett rendelkezéseit a Mt. érinteni nem kívánja.

c)

I. A gyakorlatban felmerült az a kérdés, hogy amennyiben a közjegyző nem tesz eleget a törvény idézett rendelkezéseiben foglalt követelménynek, érvénytelenné válik-e a végrendelet?

Van a kir. Kúriának olyan ítélete, amely ilyen esetben érvénytelenné nyilvánította a végrendeletet, azért mert az sem azt nem tartalmazta, hogy a közjegyző a végrendeletet személyesen ismerte, sem azt, hogy annak személyazonosságáról miként győződött meg. (1.)

Ezt a felfogást azonban meghaladottnak kell tekinteni; a kir. Kúriának évtizedek óta állandó gyakorlata szerint a személyazonosság megállapítása és annak tanúsítása a végrendeletnek nem érvényességi, hanem csak óvatossági kelléke.

E kellék hiánya tehát nem fosztja meg a végrendeletet közokirati jellegétől és érvényességétől. Következésképpen egyfelől csak az, hogy a közjegyző szabálytalan eljárása miatt felelősségre vonható, másfelől a bizonyítási teher áthárítása arra, aki a szóbanforgó közvégrendeletre jogot alapít.

Mig ugyanis a közokirat tartalma bizonyításra nem szorul és azzal szemben csak ellenbizonyításnak van helye, addig az ilyen kellékhány esetében a bizonyítás terhe a végrendeleti örökösekre hárul.

„...ennek a hiánynak — mondja a kir. Kúria, — csak az a következménye, hogy a végrendelet személyazonosságát, ha azt a perben vitással teszik, a közvégrendeletre (öröklési szerződésre) jogot alapító fél bizonyítani tartozik.“ (2.)

Hogy a szóbanforgó alaki kellék nem érvényességi, hanem csak óvatossági jellegű, kitűnik az 1006. sz. E. H.-ból és a kir. Kúria által elfogadott következő okfejtésből:

Bár a közvégrendelet felvételénél az 1874:XXXV. t.-c. 82. §-a értelmében — az ugyanitt a) — c) pontokban felsorolt különös kellékeken felül — a közjegyzői okiratokra megszabott általános kellékek, és így a 79. §. c) pontjában foglalt követelmény is alkalmazandó, ugyanannak a törvénynek a 68. §-a értelmében mint a közjegyzői okiratok felvételének egyik általános szabálya, a 82. §. szerint a közvégrendelet felvételénél szintén szemelött tartandó, a 79. §. c) pontjában megszabott követelményt nem sorolja azok közé, amelyeknek hiánya a közjegyzői okiratot közokirati jellegétől megfosztja. (3.)

II. A most kifejtett jogi álláspontból folyik, hogy közvégrendelet felvételénél nem fontos az a kérdés, hogy a végrendelet okiratba foglalása előtt a kir. közjegyző mi módon szerzett tudomást a végrendelet személyazonosságáról. (4.)

Nem érinti a közvégrendelet érvényét az sem, ha a közokiratba felvett nyilatkozat, amellyel a tanúk igazolták a végrendelet személyazonosságát, nem felel meg a valóságnak. Ezt az álláspontot a kir. Kúria a következőkkel indokolja:

A közjegyzői okiratba foglalt végrendelet, — ellentétben az 1876:XVI. t.-c. 3. §-ának rendelkezése alá eső írásbeli magánvégrendelettel — nem

érvénytelen azért, mert a személyazonossági tanúk vagy azoknak egyike a végrendeletet nem ismerte és ennél fogva az okiratnak az a része, hogy a végrendelet személyazonosságát az okiratban megnevezett tanúk igazolták, a valóságnak meg nem felel, hanem a közvégrendelet e hiányok dacára is érvényes, ha a végrendeletnek és az öröknyónak személyazonossága nem vitás, vagy be van bizonyítva. (5.)

Mint hogy a Kt. 70. §-ában foglalt rendelkezés megtartása nem érvényességi, hanem óvatossági kellék, ennél fogva még az sem teszi a végrendeletet érvénytelenné, ha a közjegyző a végrendeletet nem ismeri, s ennek dacára az okiratban személyesen ismertnek tünteti fel. (6.)

Vita esetében ilyenkor természetesen bizonyítani kell, hogy a végrendeletet valóban az öröknyó alkotta.

Jegyzetek a 6. §-hoz: 1. 3735/1922. M. D. XV. 65., 2. 1568/1928. J. H. IV. 352., 3. 3435/1927. J. H. III. 833. Hasonló ítéletek: 5274/1930. M. D. XXVI. 38., 1568/1928. J. H. IV. 352., 4. 4859/1925. Md. XVII. 100., 5. 3435/1927. J. H. III. 833., 7252/1930. J. H. V. 358.

7. §. A közvégrendelet tanúi.

a)

Amint a 261. E. H. sz. határozat is kiemeli, a közvégrendelet alaki kellékeit nem az 1876:XVI. t.-c., hanem az 1874:XXXV. t.-c. szabályozza és ennél fogva a tanukra vonatkozó rendelkezések tekintetében is a Kt. rendelkezései irányadók.

E rendelkezések szerint az ügymenet egész folyamata alatt két tanúnak vagy egy másik közjegyzőnek kell folytonosan jelen lennie; (82. §. a) pontja); ha egy másik közjegyző közreműködését is igénybe veszik, tanúk jelenléte nem szükséges. (73. §.);

ha nyílt írásbeli végrendeletet adnak át a közjegyzőnek a végett, hogy azt közokirat minőségével ruházza fel, az öröknyó a végrendeletet ugyancsak két tanú vagy egy másik közjegyző jelenlétében köteles személyesen átadni azzal a világos kijelentéssel, hogy az ő végakarát foglalja magában; (83. §.);

A 72. §. szerint közokirat felvételénél tanú csak az lehet, aki 16. éves korát már betöltötte s nem esik az ezen §. a) — e) pontjai alá, amelyek rendelkezéseivel a tanukról szóló §-okban már részletesen foglalkoztunk.

A 79. §. b) pontja akként rendelkezik, hogy a végrendelet bevezetésében vagy záradékában fel kell tüntetni a tanúk családi és keresztnévét, polgári állását, lakhelyét és alkalmazásának minőségét.

A közvégrendelet felvételénél szereplő két tanu közül legalább egynek olvasni és írni kell tudnia. (72. §.)

b)

A Mt. 1841. és 1842. §-a fenntartja az élőjog rendelkezéseit s a tanukra vonatkozóan a következőket tartalmazza:

Az ügymenetnek annál a részénél, amikor a hiteles személy az okiratot a végrendelet előtt felolvassa vagy felolvastatja, a végrendelet pedig

szóval jelenti ki, hogy az okirat az ő végakarát tartalmazza és az okiratot aláírja, — hiteles személyen felül két tanunak, vagy helyettük, ha közjegyző jár el, egy másik kir. közjegyzőnek, ha pedig ítélőbíró jár el, a kir. járásbíróság egy másik bírójának, vagy a fogalmazó segédszemélyzet egy tagjának jelen kell lennie. (1841. §.)

Az 1842. §. szerint az okiratban meg kell nevezni a végrendelezőn kívül azokat, akik a végrendelet tételében közreműködtek, tehát a tanukat is; tanúsítani kell más lényeges körülmények mellett a tanuk együttes jelenlétét; az okiratot alá kell írni azoknak, akik a végrendelet tételében közreműködtek, tehát a tanuknak is.

Más rendelkezést a közvégrendelet tanuira nézve a Mt. nem tartalmaz.

c)

I. Már a tanukra vonatkozó általános rendelkezésekkel kapcsolatban előadtuk, hogy a közvégrendelet tanui a joggyakorlat szerint *nem azonos-sági, hanem ügyleti tanuk.*

Ebből következik, hogy a közvégrendelet tanuinak *nem kell ismerniök az örökhagyót.*

A 261. E. H. határozottan kimondja, hogy „a kir. közjegyző által felvett közvégrendeletnek nem érvényességi kelléke, hogy az alkalmazott ügyleti tanuk a végrendelezőt személyesen ismerjék.“

Ezt a határozatot a kir. Kúria főként a következőkkel indokolja:

Az 1874:XXXV. t.-c. 82. §-ában csak azt kívánja meg, hogy a végrendelezés ügymenetének egész tartama alatt két tanú, vagy másik közjegyző folyton jelen legyen, az alkalmazott tanuk személyi kellékeit pedig ugyanezen törvény 70. és 72. §-ai írják elő.

Az 1874:XXXV. t.-c. 70. §-ának vagylagos rendelkezéséből okszerűen az következik, hogy a kir. közjegyző az előtte ismeretlen ügyfél személyazonosságáról nemcsak előtte ismert két tanú bizonyosságából, hanem egyéb teljes hitelt érdemlő adatokból is meggyőződést szerezhet magának; amiből viszont az következik, hogy a kir. közjegyző által felvett végrendelet ügyleti tanuinak a végrendelezőt személyesen ismerniök nem szükséges. (1.)

Ugyanebből az elvi felfogásból következik az is, hogy a végrendeletet felvevő közjegyzőnek és az ügyleti tanuknak sem kell egymást személyesen ismerniök. (2.)

II. A törvény rendelkezéseiből folyik s a 264. E. H.-ban a kir. Kúria is kimondotta, hogy ha az ügyleti tanúk közül egyik sem tud az illető okirat nyelvén írni és olvasni, a közvégrendelet érvénytelen.

A Kt. 82. §-ának a 68. §-al való egybevetése ennek az álláspontnak kétségtelen hitelességét igazolja.

III. Nem tekinti ellenben érvényességi kelléknek a joggyakorlat annak a rendelkezésnek a megtartását, hogy a tanuk személyi adatai a végrendelet szövegébe felvéssenek. A Kt. 79. §-a b) pontjában előirt szabály megszegése ugyanis a 68. §. szerint nem fosztja meg a végrendeletet közokirati jellegétől.

Mind a közjegyzői okiratokkal, mind a kir. járásbíróság előtt felvett közvégrendeletekkel kapcsolatban idevonatkozólag a kir. Kúria a következőket mondotta ki:

Az 1874:XXXV. t.-c. 79. §-ának b) pontjában előirt az a kellék, hogy a közjegyzői okiratnak és az 1886:VII. t.-c. 9. §-a, illetőleg az 1874:XXXV. t.-c. 83. §-a értelmében a végrendeletnek közokirati jelleggel való felruházását célzó ügymenetről felveendő járásbírószági jegyzőkönyvnek a végrendelező és a tanuk polgári állását is tartalmaznia kell, az 1874:XXXV. t.-c. 68. §-ából kitűnően nem érvényességi, hanem óvatossági kellék. Amennyiben a fenti körülmények tekintetében a járásbírószági jegyzőkönyv hiányos, az a végrendelet érvénytelenségét nem eredményezheti, hanem csak azzal a következménnyel jár, hogy ha a végrendelező és a végrendeleti tanuk személyazonossága vitássá válik, azt a végrendeletre jogot alapító fél bizonyítani tartozik. (3.)

IV. A tanuknak vagy az őket helyettesítő másik kir. közjegyzőnek jelenléte a 80. sz. döntvényben kifejezésre jutó joggyakorlat szerint nem szükséges a végakarát személyes előadásánál; jelenlétük csak a végrendelet felolvasásánál, jóváhagyásánál és aláírásánál érvényességi kellék. (4.)

Közjegyzői okiratoknál és ekként a közjegyzői okiratokba foglalt végrendeleteknél is azt, hogy az okirat a felek előtt felolvastatott és azok az okiratot akarattal megegyezőnek találták, nem az alkalmazott tanuk, hanem a kir. közjegyző hivatott magában az okiratban igazolni. (5.)

Jegyzetek a 7. §-hoz: 1. 1891/1912. PHT. 261. Összhangban áll e határozattal a 2981/1921. sz. ítélet., 2. A közvégrendeletnek az 1876:XVI. t.-c. 21. §-a és az 1874:XXXV. t.-c. 68. §-a értelmében *nem érvényességi kelléke, hogy a végrendeletet felvevő közjegyző és az ügyleti tanuk egymást személyesen ismerjék*, ezért a közvégrendelet érvényességét az a kérdés sem érintheti, hogy az okirat bevezető részének az a tartalma, hogy a közjegyző az ügyleti tanukat személyesen ismerte a valóságnak megfelelően. 3026/1935. J. H. IX. 1063., 3. 927/1937. J. H. XI. 822., 4. 233/1928. J. H. XII, 329, E kérdés részletes kifejtését lásd a 3. és 5. §-ban., 5. 2260/1931. J. H. VII. 772.

Közlemények.

Halálozás. Nagy Gábor dr. nagykarolyi kir. közjegyző Debrecenben június hó 22. napján elhalálozott. Az erdélyi területek visszacsatolásával nyert közjegyzői kinevezést s így mindössze egy évig működött a közjegyzői pályán. Azelőtt mint ügyvéd fejtett ki a jogszolgáltatás terén értékes tevékenységet s amellet a megszállás ideje alatt a nagykarolyi magyarságnak lelkes és bátor vezetője volt.

A nyugdíjintézeti döntőbírószági ülés. A kir. közjegyzők és közjegyzőjelöltek nyugdíjintézetének állandó döntőbírószága június 6. napján a budapesti kir. közjegyzői kamara tanácstermében vitéz Fekete László dr. elnöklete alatt ülést tartott. Az ülésen az intéző bizottság egy határozata

ellen beadott panaszt tárgyalták s a panasz elutasításával az intézőbizottság határozata jogerőre emelkedett. Az ülésen a nyugdíjintézetet *Cholnoky Imre* dr. elnök, a panaszost *Szilléry Péter* dr. képviselték.

A kolozsvári kamara közgyűlése. A kolozsvári kir. közjegyzői kamara rendes évi közgyűlését Kolozsvárott június 13. napján tartotta meg. A közgyűlésről részletes tudósítást a jövő számban hozunk.

Kamarai közlemények. A debreceni kir. közjegyzői kamara az elhalálozás következtében megüresedett beregszászi kir. közjegyzői állásnak 1942. július 1-én való megszüntetéséig *Skultéty László* dr. helyettest kirendelte, *Faust Imre* dr. helyettest 1942. I. 5. hatállyal *Szotyori Nagy Sándor* dr. kisvárdai kir. közjegyző irodájába, ifj. *Katricis Kálmán* dr. helyettest a helyettes eskü letételétől kezdődő hatállyal *Katricis Kálmán* dr. técsői kir. közjegyző irodájába bejegyezte.

Helyettesek összejövetele. A kir. közjegyzőhelyettesek a szokásos keddi összejövetelüket július 1-től kezdve a Kárpátia sörözőben (Budapest, IV., Ferenciek-tere) tartják.

Beszámítás a jelölti gyakorlatba. Az igazságügyminiszter 45.300/1942. I. M. számú rendeletével az egységes bírói és ügyvédi vizsgára bocsátáshoz szükséges gyakorlat idejébe az 1940. év december 31. napja után tartaléki vagy póttartaléki szolgálati kötelezettség alapján teljesített katonai szolgálat két hónapot meghaladó részének a felét, de legfeljebb három hónapot a rendelet 2. és 3. szakaszának korlátai között beszámítani engedélyezte.

Bejelentés az értelmiségi kormánybiztoshoz. A munkaadók s így a kir. közjegyzők is kötelesek az értelmiségi munkakörben foglalkoztatott alkalmazottak személyében, munkakörében és illetményeiben az 1942. januárius 1-től június hó 30-ig terjedő időben beállott változásokat a rendelettel rendszeresített s az elsőfokú közigazgatási hatóságoktól beszerezhető nyomtatványon legkésőbb július 31-ig bejelenteni. Ha a félévben változás nem volt, ezt kell a fenti határidőben bejelenteni. A bejelentések közvetlenül az értelmiségi munkanélküliség ügyeinek kormánybiztosa, Budapest, V., Klotild-utca 10/c. címre a rendeletben írt jogkövetkezmények terhével küldendők be.

A nemzetközi jogászkamara berlini ülése. Megemlékeztünk már arról, hogy a nemzetközi jogászkamara Berlinben ez év április havának végén tartott ülésén a kamara magyar csoportja *Stolpa József* dr. elnök vezetésével külön küldöttséggel képviseltette magát. A kamara április 26-án tartott ülésén *Stolpa József* dr. „A nemzetközi jogászkamara feladatköre a filmjog terén” címen a vonatkozó magyar jogszabályok ismertetése és kritikái méltatásával igen érdekes előadást tartott. Az április 25-iki ülésen *Kuncz Ödön* dr. egyetemi tanár „Nemzetközi együttműködés a kereskedelmi jog terén” címen tartotta a magyar csoport részéről a másik szintén nagyértékű előadást. A nemzetközi viszonylatban is ismert nevű magyar kereskedelmi jogász tanár nagyvonalú előadásában abból indult ki, hogy a kereskedelmi jog területén nemcsak a nemzetközi „együttműködés”-nek, hanem a nemzetközi „jogegyenlősítés”-nek is megvan az indokoltsága, lehetősége, sőt

a szükségszerűsége is. Részletesen foglalkozott ezután az illusztris előadó a gazdasági együttműködés terén már életben lévő nemzetközi egyezményekkel, majd vázolta a jogegységesítés terén megoldásra váró feladatokat. A nagy érdeklődéssel fogadott előadás befejezésül a kereskedelemjogi nemzetközi együtt munkálkodás irracionális előfeltételeiről a következőkben emlékezett meg.

„Hogy az ember képes együttműködni egy másik emberrel, és azzal összeköttetésben élni, — ebben rejlik az ő csodálatos ereje.” Ennek a klasszikus megállapításnak helyességét nem lehet kétségbe vonni. Hozzá kell azonban tenni, hogy áldásosan és tartósan együttműködni csak olyan emberek és nemzetek képesek, akik hasonló világnézetet követnek és azonos erkölcsi törvények uralma alatt élnek. Nemcsak azért, mert az ellentétes világnézet és erkölcs a legerősebb elkülönítői az egyes népeknek, hanem azért is, mert gazdasági téren az azonos mentalitás és erkölcs az egyenlő versenyfeltételeket is jelentik. — Különös jóstehetségre alig van szükség annak megállapításához, hogy a béke új Európájában a gazdasági élet alaptörvénye nem a teljes laissez-faire, hanem a gazdasági élet irányítása fog lenni. Természetesen nem olyan erős mértékben, mint a háborús kényszergazdálkodás uralma alatt. Az állami beavatkozás a béke éveiben követni fogja a Carta del' Lavoro 7. és 9. §-ainak bölcs intelmét. „A gazdasági termelés terén az állam csak akkor gyakorolhatja beavatkozási jogát, ha hiányzik vagy elégtelen a magánkezdeményezés, vagy amikor az állam érdekei forognak kockán.”

Tehát nem szünteti meg a mozgási szabadságot és nem akadályozza meg az egyéni kezdeményezést. És így elismeri az egyén gazdasági biztonságához fűződő érdek fontosságát. Másrészt viszont az emberek egészséges szerzési és gazdasági ösztönére való támaszkodás helyébe a „szabályozott versenyt”, a szervezettebb, fegyelmezettebb, koordináltabb és így jobban ellenőrzött gazdasági rendet lépteti. — Hasonló világnézetet említettem. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy minden európai nép utánozza vagy a nemzeti-szociálizmust, vagy a fasizmust, vagy a falangizmust. Utánzásról itt nemcsak azért nem lehet szó, mert ezeket a hatalmas irányeszméket egyszerűen nem lehet utánozni (azok nem export cikkek), hanem azért sem, mert egy nemzet világnézete sem utánzással, sem parancsal nem keletkezhetik. Annak belülről kell jönni. Harmonizálva a nemzet ideáljával, multjával, tradíciójával, lelkületével, társadalmi és gazdasági struktúrájával, valamint természeti adottságaival. — Ezt a gondolatot plasztikusan domborította ki dr. Frank birodalmi miniszter úr, kijelentvén, hogy „hier wird jedes Volk auf seine Fassung selig werden”. Ehhez a mondathoz csak azt fűzném hozzá, hogy a népek sajátosságai és önállósága még nem állanak az egységes gazdaságpolitika kialakulásának útjába. A világnézet hasonlóságát u. i. megállapíthatjuk, mielőtt a különböző nemzetek gazdaságpolitikájának alapelvei azonosak.

Ha egyszer valamennyi európai nép reáébred arra, hogy a gazdasági kérdéseket sem a haszont trónra ültető kapitalizmus, sem a humánomot kiírtó kommunizmus meg nem oldhatják, — akkor minden nemzetben ki fog alakulni az az egységes belátás, amely a dolgozó tömegek nagyobb és maradandó jólétében látja a közérdeket, a gazdaságpolitika tengelyét. Ebből a belátásból fakadnak azután a következő alapelvek: a közösségi

szemlélet a liberalizmus negativizmusával szemben: a küzdelem minden gazdasági igazságtalanság ellen, az igazságos munkabér, az igazságos ár és az igazságos haszon érdekében; végül a helyes szelekció érvényesítése különösen a vezető gazdasági pozíciók terén. — És ha Arnold Trumpp, a német mezőgazdasági szövetkezeti mozgalom elhivatott vezetője, megállapítja, hogy „nemzetiszocialista agrárpolitikát erős és egészséges mezőgazdasági szövetkezeti rendszer nélkül sem ma, sem a távoli jövőben el sem lehet képzelni“, — akkor mi magyarok joggal hirdethetjük, hogy a nálunk érvényesülő szövetkezeti gondolat a mi méltó helyünket új Európa fiatal népei között már biztosította! — Új Európa fiatal népeinek gazdasági együttműködését azonban nemcsak a hasonló világnézet, hanem az azonos erkölcsi tényezők: a keresztény és nemzeti ideálok, mint pozitív életelvek, fogják biztosítani. Hiszen minden jogrend tartósságának alapja és próbaköve az erkölcsi törvények érvényesülése és a nemzeti eszme egyike az emberiség legmagasztosabb ideáljainak.“

Magyar-szlovák hitelesítési egyezmény. A szlovák köztársasággal eddig az okiratok hitelesítése tekintetében tudvalevően semmiféle egyezmény nem volt. A két ország között való sűrű jogi vonatkozású forgalomra tekintettel a hitelesítési egyezmény létrehozása tekintetében az előkészítő tárgyalások már megindultak. Ezek rendjén előzetes megállapodás jött létre a két ország megbízottai között s ezt a megállapodást június végén Pozsonyban már parafálták is. A megkötendő egyezmény szerint a közokiratok, illetve hitelesített magánokiratok kölcsönösen semmiféle további hitelesítést igényelni nem fognak, vagyis e tekintetben ugyanaz lesz a jogi helyzet, ami jelenleg a német birodalommal kötött egyezmény szerint fennáll.

Közjegyzői díj vitás hagyatéki vagyontárgyak után. A budapesti kir. törvényszék, mint polgári felfolyamodási bíróság 21. Pf. 40/27/1942. számú végzésével vitás hagyatéki vagyontárgyak esetén a díjszámítási alap tekintetében az alábbi álláspontot foglalta el:

„Az elsőbíróság perreutasító végzést hozott és egyben az eljárt kir. közjegyző díját és költségeit is megállapította. Végzésében megállapította a kir. járásbíróság, hogy mennyit tesz ki annak a vagyonnak az értéke, amely az érdekeltek szerint nem vitásan hagyatékot képez, a közjegyzői díj megállapításánál pedig ezt az értéket vette alapul. — A kir. közjegyző a végzésnek a díj megállapítására vonatkozó részét támadva, azt eredeti felszámítása szerint kéri megállapítani azzal az indokolással, hogy nincs alapja annak miszerint díja csak a nem vitás hagyatéki érték alapul vételével állapíttassék meg, hanem ezzel szemben a vitás hagyaték értéke sem hagyandó figyelmen kívül, azonban akként, hogy a díj ezen részét csak az az örökös tartozik viselni, aki az illető vagyontárgy hagyatéki minőségét állítja. A felfolyamodás nem alapos.“

„Igaz ugyan, hogy olyankor, amikor a hagyaték egészben vagy részben vitás, méltányossági okok mellett szólnának, hogy a kir. közjegyző részére díj ilyenkor is állapíttassék meg s illetve a hagyaték nem vitás része után számított díjon kívül a vitás rész után számított díj is megállapíttassék és pedig azokkal szemben, akik azt a hagyatékhoz tartozóknak

állítják és ilyen módon a kir. közjegyző eljárására, illetve az eljárás során egy bizonyos többlet okot szolgáltatnak. Amde ehhez sem az 1894:XVI. t.-c. sem pedig a 6800/1935. I. M. sz. rendelkezései módot és lehetőséget nem nyújtanak. Rámutat emellett a kir. törvényszék arra, hogy abban az esetben, ha hagyaték átadó végzés hozatik és az idézett rendelet 13. §. első bekezdésének első mondatában megjelölt érdekeltek a kir. közjegyzővel szemben egyetemlegesen köteleztetnek a díj és a költségek viselésére, még lehetőség volna ahhoz, hogy ha az előbb mondottakhoz képest a vitás érték alapul vételével is állapíttatnék meg díj, akkor ennek viselésére az említett érdekeltek közül csak azok köteleztessenek, akik a vitás értéknek a hagyatékhoz tartozóságát állították, ellenben perreutasítás esetén az idézett 13. §. első bekezdésének harmadik mondata értelmében a birtokban levő fél tartozik a díjat és költséget fizetni s így ez a rendelkezés nem is ad lehetőséget ahhoz, hogy vita esetén a birtokban levő félen kívül más is kötelezhető legyen a díjnak vagy egy bizonyos díjtöbbletnek a megfizetésére. A jogszabály ezen rendelkezéseinek egybevetésére figyelemmel tehát olyan gyakorlat sem alakult ki, amelynek értelmében akkor is, ha nem perreutasítás esete forog fenn, a vitás hagyatéki érték után a hagyatéki perenkívüli eljárás keretében a kir. közjegyző díja megállapítható és annak ki által való viselése kérdésében határozat hozható volna. Az a körülmény, hogy az érdekeltek közül egyesek okot adtak arra, hogy a kir. közjegyzőnek olyan többlet munkát is kellett végeznie, amelynek díjazása a hagyatéki eljárás során meg nem állapítható, legfeljebb ahhoz szolgálhat alapul, hogy a kir. közjegyző az illetőkkel szemben a magánjog általános szabályai szerint érvényesítse az igényét.“

Telekkönyvi túlzások. E közlöny mult számában a fenti címen megjelent közleménnyel kapcsolatosan általánosságban súlyos panaszok halhatók a tkvi hatóságok bizonytalan és jogszabályokkal nem minden vonatkozásban összhangba hozható ügyintézése tekintetében. Készséggel koncedáljuk, hogy a telekkönyvi forgalom súlyos korlátozásait jelentő jogszabályok nem minden vonatkozásban bírnak a lehető tökéletesség és szabatoság kellékeivel, azonban ezeket a tökéletességi fogyatkozásokat nem kell mindjárt a jogkereső közönségre áthárítani s előszeretettel üzni a kérések el- és visszautasítását. Ezuttal a kifogásolható tkvi hatósági határozatok sorozatából csak a mult számban már közölt a budapesti központi kir. járásbíróság 17.725/1942. számú végzésével kapcsolatos újabb és sajnos most sem jogszabályszerű fejleményről kívánunk megemlékezni. A fél ugyanis az ügy gyorsabb elintézése érdekében a tkvi hatóságtól kívánt az 1939. IV. t.-c.-re vonatkozó s az állampolgársági nyilatkozatot annak jogi szüksége nélkül becsatolta. A tkvi hatóság újabban hozott 20.500/1942. tkvi számú végzésével a kérelmet feljegyzés mellett ismét elutasította, mert az „ingatlan az 1920:XXXVI. t.-c. 76. §-ának II. bekezdésében foglalt jogszabályok oltalma alatt áll s a tulajdonjog átruházásához a közigazgatási bizottság gazdasági albizottsága részéről adandó hozzájárulás nem csatoltatott.“ Alaki nézőpontból a tkvi hatóság ezt az „álláspontját“ a bürokráciával való együttérzés kisebb fokával közölhette volna mindjárt az első elutasító végzésében, érdemben pedig a tkvi hatóságtól hivatkozott törvény végrehajtása tárgyában kibocsátott 60.000/1921. F. M. számú rendelet a 35. §-ban kifejezetten akként

rendelkezik, hogy a beadványok közvetlenül a tkvi hatósághoz is benyújthatók, amely esetben azokat a hozzájárulás kérdésében való határozathozatal végett közvetlenül a tkvi hatóság teszi át a gazdasági albizottsághoz. Nyilvánvaló, hogy e törvényhelyre figyelemmel a kérést elutasítani nem lehetett volna. Néha talán a kérés teljesítése is lehet tekintélytartó és jogszerű, nemcsak az elutasítás.

Szerbiával és Bánáttal szünetel a jogsegély forgalom Az igazságügyminiszternek az Igazságügyi Közlöny idei 5. számában közzétett 22.513/1942. I. M. számú tájékoztató értesítése szerint a német megszállás alatt álló Szerbia, illetőleg a Bánság területén működő igazságügyi hatóságok között a jogsegély forgalom ezidőszerint szünetel s így a fentirt területen tartózkodók részére hagyatéki ügyekben sem küldhetők sem közvetlenül, sem a diplomáciai út közvetítésével semmiféle közjegyzői hivatalos idézések, vagy értesítések.

Külföldi okmányok beszerzése. A leszármazás igazolásával kapcsolatosan igen gyakran merül fel a szüksége külföldről okmányok beszerzéseinek. E célból sokan fordulnak a bel- és külügyminisztériumhoz. Az okmányok beszerzése kérdésében hivatalos helyről nyert tájékoztatás alapján közölhetjük a következőket: „Aki ismerősök, stb. útján közvetlenül be tudja az okmányt külföldről szerezni, ne válassza a hivatalos utat, amely külföldi hatóságok bekapcsolása folytán jóval hosszadalmasabb. Akinek most nem kell az okmány, az ne kutassa, mert ez szükségtelen megterhelést és így késedelmet okoz azok számára, akiknek sürgős a beszerzés. — Aki a külügyminisztériumhoz fordul, a kérvényhez annak annyi másolatát csatolja, ahány országban kell a kutatást végezni, hogy a kérvény másolata azonnal megküldhető legyen az illetékes külképviselőnek. Így pl. ha csak egy országban kell kutatni, a kérvényhez egy másolati példány, ha két országban kell kutatni, két másolati példány csatolandó stb. Születési bizonyítványoknál a szülők neve, házassági bizonyítványoknál mindkét házastárs neve pontosan feltüntetendő. Az évszámok pontosan vagy legalább megközelítően közlendők. Helységneveknél mindig közlendő az ország, lehetőleg megye vagy kerület, kisebb községeknél, pusztáknál pedig az azok közelében fekvő nagyobb város vagy helység neve. Az adatok hiányos megjelölése, illetve az olvashatatlan írás nagy késedelmet okoz. A származás igazolására szükséges okmányok beszerzése illetékmentes, azonban 1 pengő portót s a tényleg felmerülő költségeket (külföldi anyakönyvvezetőségeknek, plébániáknak, stb. tényleg kifizetett összegeket) átlagban körülbelül 2—4 pengő között okmányonként, meg kell fizetni, mert a kincstárnak nincs fedezete ilyen magánkiadásokra. A költségek általában utólag térítendőek meg a külügyminisztériumnak. — Onnan, ahol hadműveletek folynak például Anglia, Szovjet-Oroszország, stb. egyelőre nem szerezhetők be okmányok. A Szovjet-Unióval tapasztalat szerint nem szerezhetők be egyházi anyakönyvi kivonatok. Tengerentúlról igen késedelmes és bizonytalan a beszerzés. Mivel minden hivatalos beszerzés már a kérvények rendkívül nagy számánál, egyes külföldi hatóságok lassúságánál fogva is rendszeresen több hetet, sőt hónapokat vesz igénybe, a felek legtöbb

esetben értesítést kapnak a külügyminisztériumtól, hogy okmányaik beszerzése folyamatban van. A sürgetések lehetőleg mellőzendők.

Ismételt ranghelybiztosítási illeték. A minisztérium 3260/1942. M. E. számú rendelete szerint, ha a jelzalogjog ranghelyének előzetes biztosítására vonatkozó feljegyzés tartama alatt, vagy annak megszűnésétől számított 6 hónap alatt előterjesztett kérelem alapján a jelzalogjog ranghelye biztosításának feljegyzését újól elrendelik, az újabb feljegyzés a benne megjelölt összeg után számított 1% bejegyzési illeték alá esik. Az illeték összeg után a megfelelő, jelenleg 50%-os pótlék is jár. Az illetéket a feljegyzést kérő fél tartozik leróni. Ha a feljegyzés összege 200 pengőt meg nem halad, az újabb feljegyzés is illetékmentes. Ha a feljegyzésben irt követelés erejéig a jelzalogjogot bekebelezik, ezért külön bejegyzési illeték nem jár.

Allandó *közjegyzőhelyettest* keresek úri családból, lehetőleg nőtlent és aki teljes gyakorlattal bír. Dr. Samassa János, Zalaegerszeg.

Rendeletek :

941/el. 1942. F. M. Az erdélyi földbirtokpolitikai főosztály felállítása, szervezeti és működési szabályzatának megállapítása. (Bp. K. 102.)

2800/1942. M. E. sz. A román agrárreform során kisajátított ingatlanokra egyes építési kölcsönök biztosítása végett jelzalog bejegyzésének megengedése. (Bp. K. 104.)

254.220/1942. B. M. sz. A polgári és kereskedelmi jogsegélyforgalom tárgyában Berlinben 1940. évi november hó 6. napján kelt magyar-német egyezménynek a gyámügyi eljárásban alkalmazása. (Bp. K. 110.)

127.328/1942. P. M. sz. Az idegen államok pénznemeiben megállapított értékeknek az illetékek, továbbá a fényűzési és forgalmi adók megállapítása szempontjából pengőértékre való átszámítása. (Bp. K. 123.)

Joggyakorlat.*

Magánjog

32. *Agi öröklési jog* megállapításánál ügydöntő kérdés az, hogy az ági eredetűnek vitatott ingatlanok ingyenesen háruktak-e az örökhagyóra. Az a jogszabály, hogy a szülő és gyermek között létrejött vagyonátruházás, ingyenesnek vélelmezendő, csupán a köteles részre jogosultak javára szóló

* Ebben a rovatban közölt jogesetek közül azokat, amelyek a Budapesti székelő bíróságok állásfoglalásait tartalmazzák részben a közvetlenül rendelkezésünkre bocsátott határozatok, részben pedig a „Jogi Hírlap”, a „Magyar Jogi Szemle” és a „Gazdasági Jog” című szaklapok alapján dolgozzuk fel és adjuk közre, az illetékjogi határozatokat pedig túlnyomó részben az „Illetékügyi Közlöny” című szaklap közlései nyomán.

vélelemként alkalmazandó s így az ingyenesség bizonyítása az ági öröklési igényt érvényesítő felpereseket terhelte. (K. P. I. 2446/1940.).

33. Az özvegy illő tartásának szabályszerint elsősorban a férj hagyatékának jövedelméből kell kikerülni, annak megállapításánál azonban, hogy az özvegy ezen a címen férjének egész hagyatékát, vagy annak csak egy részét jogosult-e használni, méltányosan az özvegy saját vagyonának jövedelmét is figyelembe kell venni. (K. P. I. 2527/1941.).

34. Az a körülmény, hogy az anyai hagyaték leltárába fel nem vett egyes közszerzeményi javak leltározását nem kívánták, lemondásra utaló magatartásnak nem tekinthető, különösen azért sem, mert a gyermekek a szülők hagyatékának rendezésekor nem is gondolhattak arra, hogy valamikor anyagi érdekük fűződne ahhoz, hogy az apa tulajdonába került szülői vagyonból az anyai vagyont ki kell hasítani. (K. P. I. 1653/1941.).

35. Ha az utóörökléssel terhelt javak, természetben nincsenek meg, vagy ha az utóöröklés tárgya az utóörökösök javára külön nem biztosított pénzkövetelés, az utóörökösök megcsorbitott utóöröklési joguknak az előörökös hagyatékából való pénzbeli kielégítését követelhetik s ezért az előörökös örökösei az utóörökösnek a végrehajtás szabályai szerint a hagyatékkal felelnek. (K. P. I. 1563/1941.).

36. Az újabb bírói gyakorlat az elmeorvosi tudomány újabb eredményeire tekintettel a *lucidum intervallum helyett* inkább az ú. n. *relativ cselekvő képesség* fogalmát alkalmazza, vagyis ha az örökhagyó elmebeteg volt, azt kell vizsgálni, hogy betegségének minőségére vagy felismerhető hatására tekintettel kétségtelen-e, hogy az elme kóros rendellenessége zavaróan hatott a végrendelezéshez szükséges értelmes akaratelhatározási képességre. Tehát nem az a perdöntő, hogy az örökhagyó végrendelezéskori elmebeli állapota orvosi szempontból kifogásolható volt-e vagy sem, hanem az, hogy az örökhagyó a végrendelezéskor birt-e az ahhoz szükséges értelemmel, megfontolás és szabadelhatározási képességgel és esetleges elmebeli rendellenessége olyan mértékben hatott-e az örökhagyó értelmére és akaratára, hogy a végrendelezés időpontjában hiányzott az ahhoz szükséges megfontolási és szabad elhatározási képesség. Ezt a tény-körülményt a bíróság esetleg szakértő meghallgatása nélkül is, tanuk vallomása alapján megállapíthatja. (Bp. T. XXI. 5235/1941.).

37. A közszerzeményi vagyontárgy felett a rendelkezési jog a házassági együttélés alatt azt a házastársat illeti, aki a dolgot szerezte. A tulajdonjogból folyó ez a jogosítvány a szerzeményi közösség ellenére is fennáll, mert az utóbbiból folyó tulajdonközösség nem vonatkozik a házasfelek által szerzett egyes vagyontárgyakra, hanem csak a házassági életközösség megszűnésekor jelentkező vagyonállagra, mint a szerzeményi közösség és a közös gazdálkodás eredményére. A házasfelek mindegyikének joga van arra, hogy a házasság megszűnésekor megejtendő közszerzeményi eiszámlolás eredményében mutatkozó tiszta vagyonszaporulat fele részét a maga részére követelhesse. (K. P. III. 2943/1941.).

38. A szerződés létrejött részében nem áll elválaszthatatlan kapcsolatban azzal a résszel, ami létre nem jött, s az utóbbtól függetlenül végrehajtható. Pusztán azon az alapon tehát, hogy az örökhagyó akarata vagyonának élők között való átruházását illetően egészben meg nem valósulhat,

a szerződést a létrejött részében hatálytalannak tekinteni nem lehet. Erről csak akkor lehetne szó, ha meg lehetne állapítani, hogy az örökhagyó az átruházásnak bármely részében való hatálybalépését attól tette függővé, hogy gyermekei az ő átruházási ajánlatát mindnyájan elfogadják. Ennek a megállapítására azonban nincs alap, sőt abból, hogy az örökhagyó annak a tudatában írta alá az osztálylevelet, hogy gyermekeinek egy része aláírás végett nem jelent meg, az ellenkezőre kell következtetni. Az okirat az örökhagyónak azt a kijelentését is tartalmazza ugyan, hogy a gyermekek egyikének sincs joga kifogásolni az általa létesített osztályt, mert az igazságos, ez a kijelentés azonban örökhagyó fentebb hivatkozott magatartására tekintettel nem engedi meg azt a következtetést, hogy az örökhagyó valamennyi gyermekének hozzájárulását az osztály létrejöttének feltételül tekintette, hanem ezeket a kijelentéseket csak a gyermekekhez intézett figyelmeztetésnek és felhívásnak kell tekinteni. (K. P. I. 1388/1941.).

39. A bírói gyakorlat nem kívánja meg az írásbeli magánvégrendelet érvényességéhez, hogy a végrendeleti tanuk azt a körülményt, hogy a végrendelező az okiratot a tanuk által értett nyelven végrendeletének nyilvánította, a végrendeleten a törvény szavaival egyezően kifejezetten igazolják s így azt sem, hogy a végrendeleti tanuk azt igazolják, hogy a végrendelező az említett kijelentést milyen nyelven tette meg, hanem elégnak tartják, hogy ha az örökhagyó kijelentése a tanuk által értett nyelven történt, az okirat tartalmából megállapítható. A végrendelet záradékába foglalt az a tanúsítás, hogy a végrendelező a tanuk előtt kijelentette, hogy a végrendelet az ő végakaratóval mindenben egyezik, magában foglalja, hogy a végrendelező szavait megértették, tehát kitűnik az okiratból az is, hogy a végrendelező a tanuk által értett nyelven tette meg kijelentését. (K. P. I. 4889/1941.).

40. Azt az özvegyet, aki férjétől annak halálakor különváltan él, az özvegyi jog csak abban az esetben illeti meg, ha bizonyítja, hogy a férj a különélésre jogos okot adott, vagy hogy a férj az életközösség megszakítását és a különélést megbocsátotta. (K. P. I. 3782/1941.).

41. Életjáradéknak több egymás után következő személy részére rendelése nem jelenti a hagyaték valamely részének hitbizományszerű lekötését, következésképp a hagyományos helyettesítésének a 275. sz. polgári elvi határozatban foglalt korlátozása az örökös terhelő és életjáradékban meghatározott hagyományra nem alkalmazható. (K. P. I. 3218/1941.).

42. Azok az ingatlanok, amelyeknek a hagyatékba tartozó felét a felperes ági öröklés címén igényli, az irányadó tényállás szerint az örökhagyó nagyatyjáról az örökhagyó és a felperes közös elődéről ajándékozás címén kerültek a felperes tulajdonába. Ennélfogva ez a törzsön belül és ingyenesen történt átszállás az ingatlanok ági jellegét nem érinthette. Felperes az ingatlanokat osztályos egyezség címén s a közös atya után várható örökség fejében örökhagyó atyjára ruházta át. Ezt az átruházást tehát úgy kell tekinteni, mintha az ingatlanokat örökhagyó atyja öröklés címén közvetlenül az ő atyjától szerezte volna. Az ingatlanok tehát örökhagyó atyjára történt átszállással is megtartották ági jellegüket. Amikor azonban örökhagyó atyja az ingatlanokat házastársának, az alperesnek ajándékozta, azok ági jellegüket elvesztették, mivel a törzsön kívül álló személyre szállottak át. Az ajándékozásnak durva hálátlanság címén való

felbontása iránt indított perben az azt befejező egyezséggel a megajándékozott házastárs az ingatlanok osztatlan felét az örökhagyóra ruházta át, aminek következtében ezek az ingatlanok ági jellegüket megint visszanyerték. (K. P. I. 3866/1941.)

43. Az állandó bírói gyakorlatban kifejezésre jutó jogszabály, hogy a *köteles részre* jogosult leszármazók köteles részébe azt az értéket, amelyet örökhagyó nem neki, hanem az ő ivadékának juttatott, rendszerint nem lehet betudni. Ha azonban a betudáshoz a köteles részre jogosult kifejezetten vagy ráutaló tényekkel hozzájárul, a beszámításnak akadálya nincs. (Bp. T. XI. 5722/1941.)

44. Az állandóan követett bírói gyakorlat értelmében a *köteles rész* meghatározásánál a hagyatéki vagyoniállag értékét kell alapul venni, amelynél azonban a be nem hajtható és kétes követelések figyelembe nem vehetők s hasonlóképpen nem vehető figyelembe a haszonélvezeti jog mint vagyoniérték csökkentő tényező. A haszonélvezet értékét tehát a kötelesrész kiszámításának alapjául szolgáló vagyonhoz hozzáadni és az özvegyet ezen az alapon a köteles részért felelőssé tenni nem lehet. — A kötelesrészért a törvényes öröklésre hivatott kedvezményezettek a törvényes örökrészüket meghaladó juttatások arányában a törvényes öröklési kapcsolaton kívül állók pedig a nekik hagyott egész vagyoniérték arányában felelősek. — Nincs azonban olyan törvényes rendelkezés, amely megtiltana az örökhagyónak, hogy a kötelesrész kiadására kötelezett személyeket és azt a vagyontárgyat, amelyből a kötelesrész kiadandó, a végrendeletben a kötelezettek esetleges kötelesrészének sérelme nélkül kijelölje. — A kötelesrészre jogosult ivadék kötelesrészébe azt az értéket, amit az örökhagyó nem neki, hanem az ő ivadékának juttatott, beszámítani nem lehet. (K. P. I. 4021/1941.)

45. A bírói gyakorlat szerint abban az esetben, ha a vagyon átruházása eltartásnak vagy más visszatérő szolgáltatásnak — amilyen az életjáradék — ellenértékül való kikötésének ellenében történt, a *köteles rész* iránt érvényesített igény elbírálásánál általában nem azt kell figyelembe venni, hogy az átruházó fél valószínű élettartamára tekintettel az átruházó vagyont megszerző fél milyen kockázatot vállal, hanem erre való tekintet nélkül ellenérték gyanánt csak a valósággal teljesített és az átruházott vagyon jövedelméből ki nem került ellenszolgáltatás — tartás életjáradék — vehető számításba, amint ezt a Kúria 296. sz. elvi határozata kimondta. (Bp. T. X. 9142/1941.)

46. A hagyatékban végrendelet alapján részesülő személy *örökösi, vagy hagyományosi minősége* megállapításánál elsősorban az örökhagyó végakarata az irányadó, és magyarázat alapján való minősítésnek csak akkor van helye, ha az örökhagyó a részesített személy örökösi vagy hagyományosi minőségét nem határozta meg. (K. P. I. 5468/1941.)

47. *Öröklésről való lemondás* csak az örökhagyóval kötött szerződésben történhetik, vagyis a törvényes öröklésre hivatottnak lemondó nyilatkozata magában véve nem joghatályos. Az 1886:IV. t.-c. 21. §-a nem köti az ügylet érvényességét ahhoz, hogy a vak által megkötött jogügylet közokiratba foglaltassék, hanem csak azt rendeli el, hogy amennyiben a vakok által kötött ügylet létrejöttét az érdekeltek csak okirattal akarják bizonyítani,

akkor ez az okirati bizonyítás egyedül közokirattal történhet. Ellenben a felhívott törvényhely nem zárja ki azt, sőt az ezzel kapcsolatban kifejlődött bírói gyakorlat egyenesen megengedi, hogy az érdekeltek a vakok által kötött ügylet tényleges létrejöttét, bár arról közokirat nem is lett felvéve, bármely más perrendszerű módon, tehát akár ügyleti tanúk vallomásával is bizonyíthassák. (Bp. T. XXI. 9032/1941.)

48. A csak az egyik szerződő, fél javára szóló *örökösödési szerződést* a kedvezményezett szerződési örökös durva hálátlansága miatt vagy a szerződés céljának, avagy feltételének a jogát érvényesítő fél hibája nélkül bekövetkezett meghiusulása miatt éppen úgy fel lehet bontani, mint az ajándékozási szerződést vagy az ajándékozással vegyes visszerhes ügyletet. (K. P. I. 3003/1941.)

49. Örökhagyó a társasági szerződésben halála esetére és az alperes túlélésének esetére az alperes javára rendelkezett vagyonának olyan tárgyairól, amelyek egyébként az ő halála után a törvényes öröklés rendje szerint alperest és felperest közösen illetik meg. A társasági szerződésnek az a része kétségtelenül *halálesetre szóló intézkedés* s ennek a résznek érvényességéhez a törvényben a végintézkedésekre előírt alaki kellékek lettek volna szükségesek. Alaki kellékek hiánya miatt tehát a társasági szerződésnek vonatkozó része érvénytelen és a hagyatéokra vonatkozólag arra való tekintet nélkül törvényes oldalági öröklésnek van helye. (K. P. I. 4865/1941.)

50. *Osztatlan hagyatékhoz tartozó követelés* csak valamennyi örökös nevében és részére peresíthető, s így a felperes, mint örökhagyó özvegye nem volt jogosult alperestől a saját kezébe leendő fizetést követelni, hanem csupán a követelés bírói létébe helyezését. (Bp. T. XI. 182/1942.)

51. A házaspár *szerzeményi közössége* az egyik házastárs szabadságvesztés büntetésének tartama alatt is folyamatosan fennáll. A házassági együttélés alatt a közszerzeményi vagyontárgy felett rendelkezési jog azt a házastársat illeti meg, aki a dolgot szerezte. A különválás időpontjától kezdve azonban megszűnik a házaspárnak a saját szerzeményükként jelentkező egyes vagyontárgyak felett való kizárólagos rendelkezési joga s ettől kezdve előtérbe lép a házaspárnak az életközösség fennállása alatt szerzett egész vagyonra vonatkozó tulajdonközössége, amely pedig kizárja azt, hogy a házaspár bármelyike a szerzett vagyont, mely az ahhoz tartozó egyes vagyontárgyak felett a másik fél kizárásával egyoldalúan rendelkezék. A szerzemény közösségből folyó tulajdonközösség egyébként nem vonatkozik a házaspár által megszerzett egyes vagyontárgyakra, hanem csak a házassági életközösség megszűnésekor jelentkező vagyoniállagra. (K. P. III. 2943/1941.)

52. A *lakásválasztási jog* nem azt jelenti, hogy a férj akkor változtathatja meg a közös lakást, amikor éppen eszébe jut, és viheti családját oda, ahova neki tetszik. A lakásválasztási jog gyakorlásának meg vannak a házasság természetéből folyó előfeltételei, ezek között elsősorban az, hogy a lakás változtatást családi érdekből való komoly ok szükségessé

vagy legalább is kívánatossá tegye, de a férj ily esetben is tartozik a helyzetet jó házastárs módjára felesége előtt feltárni, ellenvetéseit meghallgatni és végső elhatározásánál jogos kívánságait figyelembe venni. (K. P. III. 3580/1941.)

53. A 218. számú elvi határozatban említett eseten (a házasság jogerős felbontása) kívül a hitvestársat akkor sem illeti meg *törvényes öröklési jog*, ha az örökhagyó halála idejében házassága felbontását sikerrel kérhette volna, eziránti keresetét már megindította, vagy arra megbízást adott, avagy a bontókereset beadásában gátolva volt. (K. P. III. 2728/1941.)

54. Az életközösség visszaállítására kötelező bírói határozat kibocsátása iránti kérvényben nem csak megbocsátás, hanem a kérvény beadását megelőző időben elkövetett vétkes cselekedetre alapított *bontó okról való lemondás* is rejlik. Ez a lemondás és megbocsátás azonban csak ama sérelmes magatartásra vonatkozik, amelyet a másik házastárs a felhívás kibocsátását szorgalmazó kérvény beadásáig tanusított. (K. P. III. 3969/1941.)

55. Az özvegy pusztán azon az alapon, hogy özvegyi nyugdíjat élvez, nem fosztható meg *az özvegyi jogtól*, mert bírói gyakorlat szerint az özvegy illő eltartását elsősorban a hagyatékból kell biztosítani, s a más alapon húzott jövedelem csak az özvegyi jog mérvének megállapításánál a méltányosság szerint vehető figyelembe. (Bp. T. X. 5602/1939.)

Szerkesztői üzenetek.

V. K. A. dr., Sch. B. dr., v. B. F. dr., ifj. R. I. dr. Beküldött közleményeikben jóleső bizonyosságát látjuk a közlőny iránt való cselekvő érdeklődésüknek. Ezt a cselekvő érdeklődést szeretnők minél nagyobb körre kiterjesztve látni s minél gyakrabban tapasztalni, hogy a kartársak a kar és az intézmény időszerű kérdéseinek megvitatásában részt vesznek. A közlemények közzétételének, illetve az azokkal való foglalkozásnak időpontját azonban nem mi, hanem a korlátozott terjedelem által megszabott időszerűségi nézőpontok állapítják meg.
